

Grunnlaget for inntektsoppgjørene 2018

Foreløpig rapport fra TBU

26. februar 2018

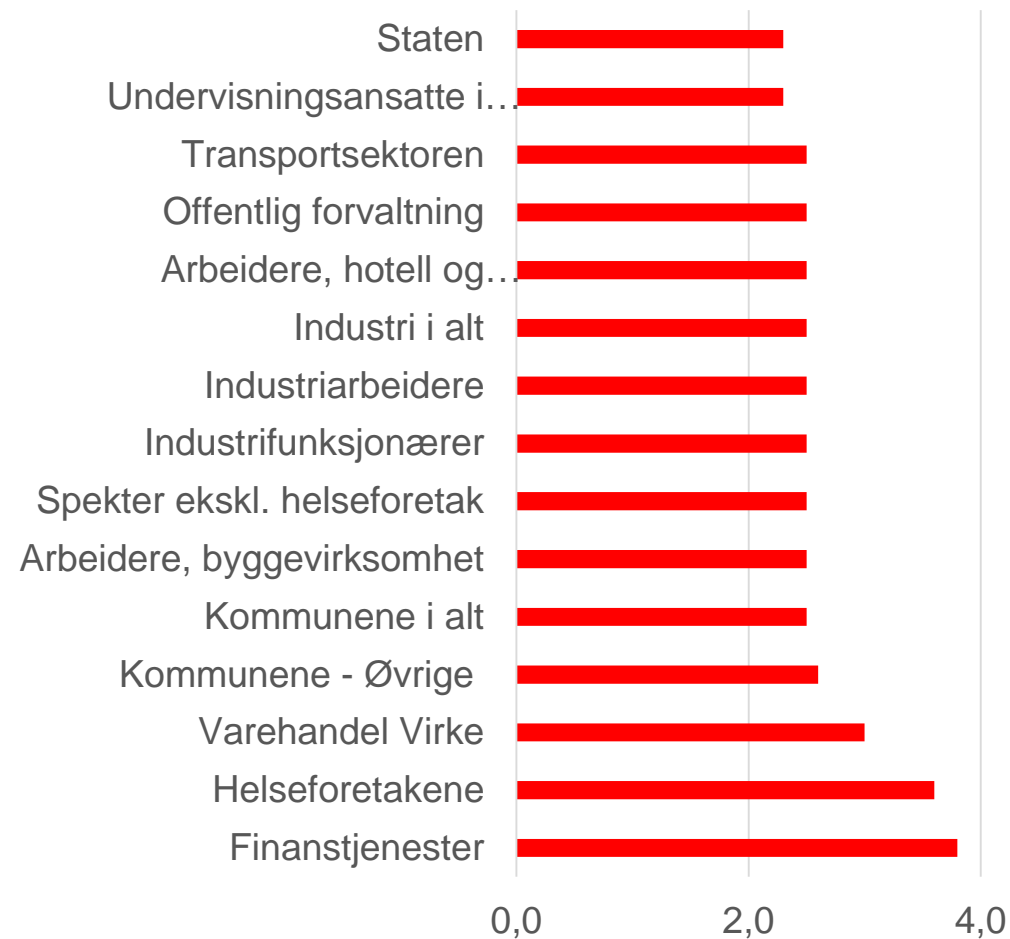
Innholdet i TBU-rapportene

- *Hovedtema* i den foreløpige rapporten
 - Lønnsutviklingen i 2017
 - Prisutviklingen – inkl. KPI-anslag for 2018
 - Utviklingen i norsk og internasjonal økonomi
 - Industriens konkurransevne
 - Inntektsutviklingen for Norge og husholdningene
- *Oppdatering* i mars 2018 og NOU-publisering
 - Mer fullstendig lønnsstatistikk for 2017, men nå dekker den foreløpige rapporten mer enn før (gevinst av a-ordningen)
- Oppsummering *etter inntektsoppgjørene* i juni 2018

Lønnsveksten i 2017 om lag som forventet Høyere enn i 2016. Økt reallønn i 2017

- Årslønnsvekst i 2017: 2 ½ % i de største forhandlingsområdene
- I industrien i NHO-området anslås lønnveksten til 2 ½ %. Anslaget etter oppgjøret i fjor var 2,4 %
- Jevn vekst mellom områdene siste 5 år
- Årslønnsvekst 2,3 % i 2017 ifølge nasjonalregnskapet
- Struktureffekter også i 2017, men mindre framtrædende enn i 2016

Årslønnsvekst 2016-2017 for noen hovedområder. Prosent

Nærmere om lønnsutviklingen

- Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn er noe redusert siden 2015
- Lønsspredningen (målt med Gini-koeffisienten) er om lag uendret etter 2015. Var økende i tiårsperioden 2006-2015
- Gjennomsnittslønna for adm. dir. økte om lag som for alle grupper, men falt for dir. i oljenæringen og økte mer for dir. i finanssektoren

Lønnsoverhengen til 2018 som i 2017: 1,1 %

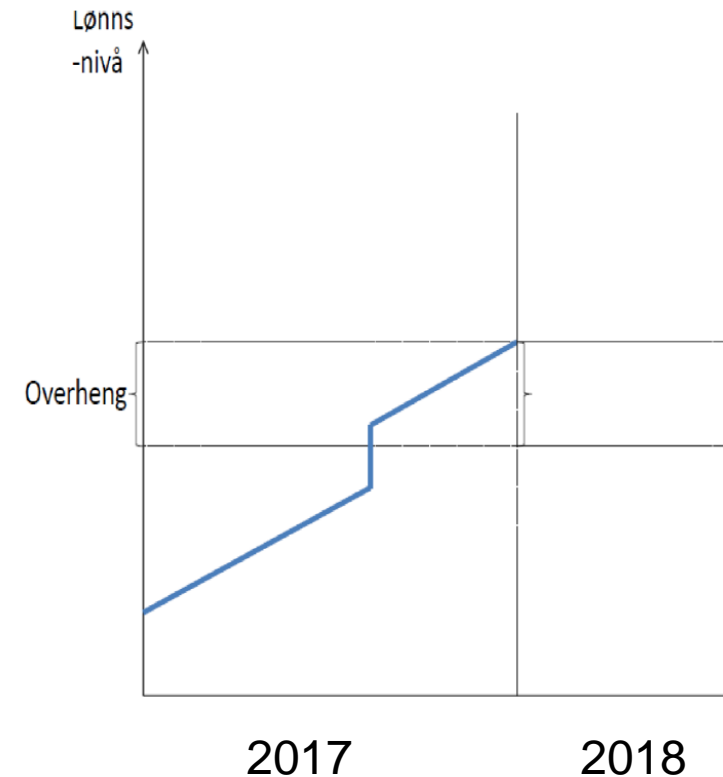
Overhengen til 2018: 0,6 – 1,4 %

- vanlig med litt lavere overheng til år med hovedoppgjør

Lønnsoverheng: forholdet mellom lønnsnivået ved utgangen av året og gjennomsnittet over året

Overheng til 2018 i noen sektorer. Prosent

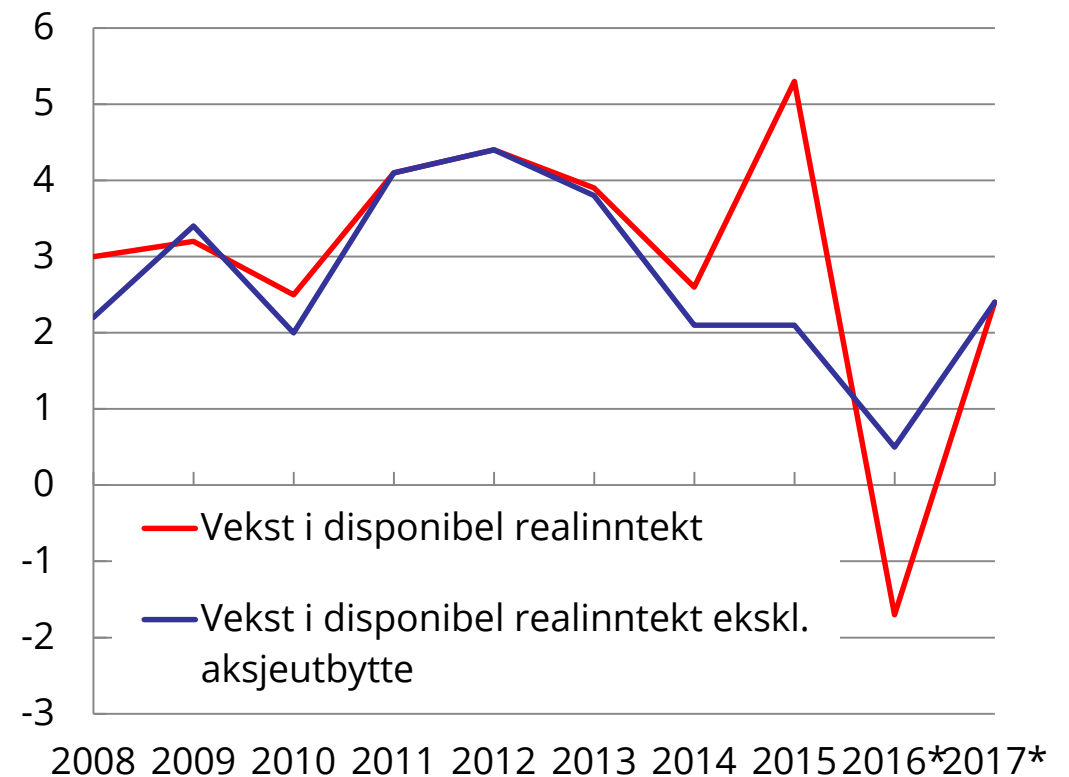
Industri, arbeidere	1,1
Industri, funksjonærer	1,2
Finansnæringen	1,0
Virke - bedrifter i varehandel	0,8
Kommunene	1,4
Staten	0,7
Spekter – Helseforetakene	0,9
Spekter – øvrige bedrifter	0,6

Husholdningenes inntekter

- Disponibel realinntekt for husholdningene økte med 2,4 %
- Lønnsvekst viktigste faktor. Stønader bidro mindre enn før
- Regnet per innbygger var veksten i realinntekt 1,6 %
- Reallønn før skatt: 0,5 – 2,0 %
- Reallønn etter skatt: 1,0 – 2,2 %

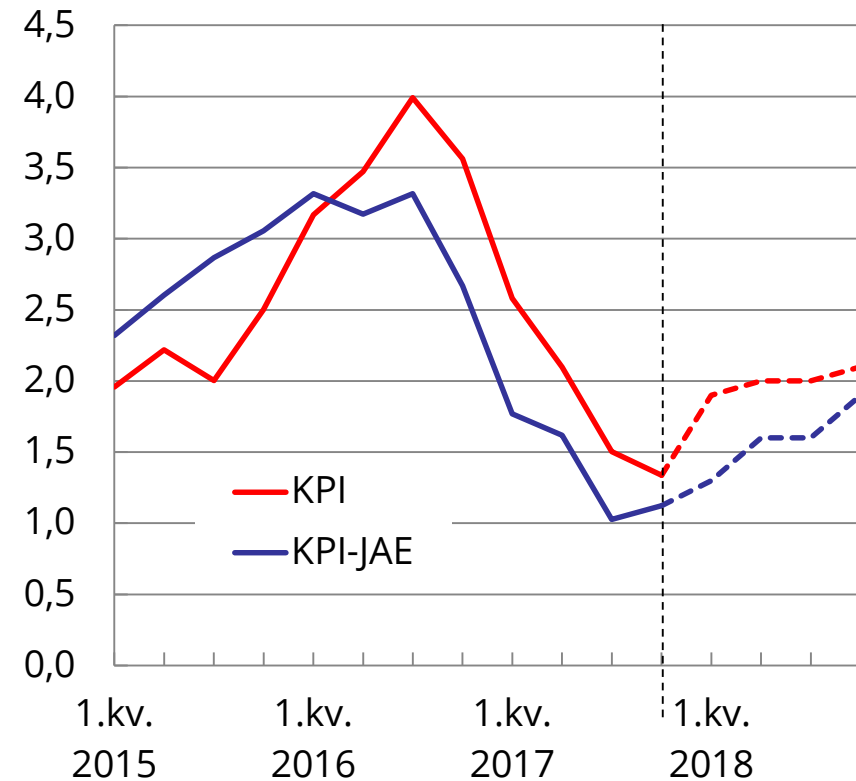
Vekst i husholdningenes disponible realinntekt. Prosentvis endring fra året før

Utsiktene for inflasjonen i 2018

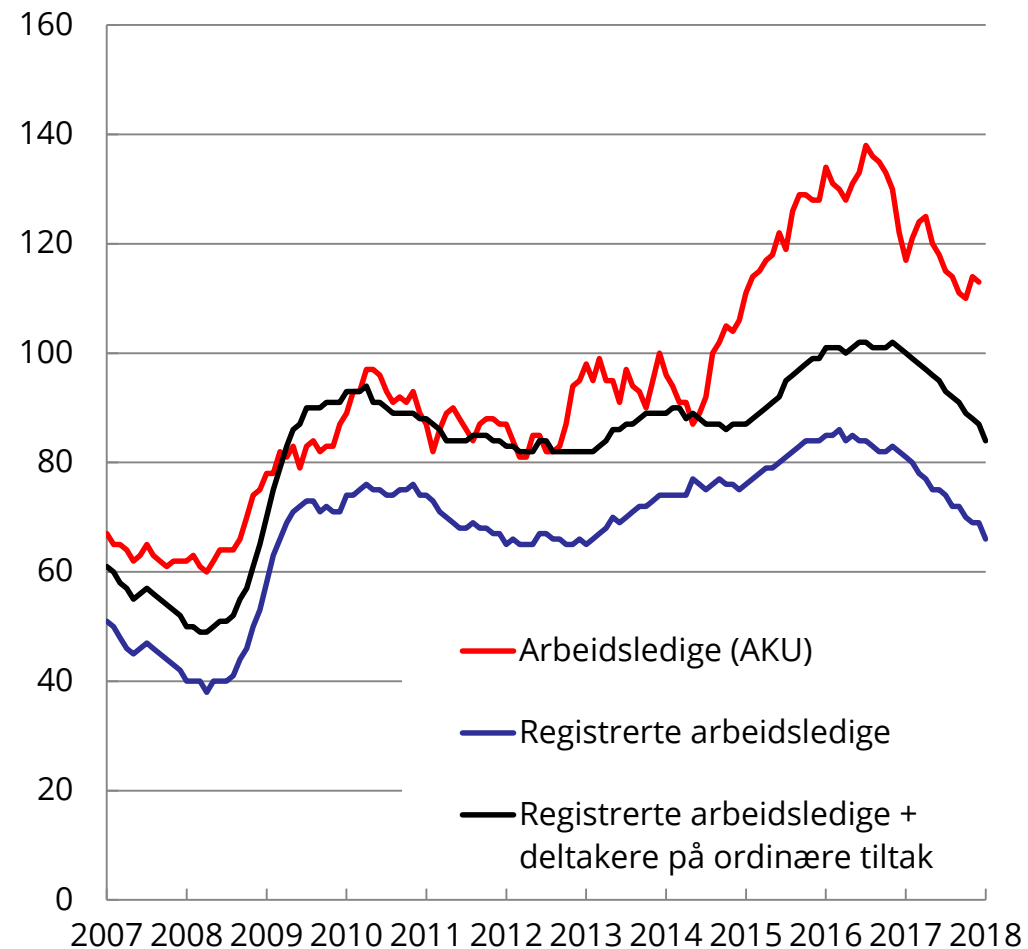
- Konsumprisene (KPI) økte med 1,8 % 2017
 - KPI-JAE steg med 1,4 %
- Utvalget anslår veksten i KPI til om lag 2 % fra 2017 til 2018
- KPI-JAE kan øke litt mindre
- Usikkerhet særlig knyttet til valutakurs og energipriser
- Kommer tilbake med en ny vurdering midt i mars

Vekst i konsumpriser, KPI og KPI-JAE.
Prosentvis vekst fra samme kvartal året før

Oppgang i internasjonal og norsk økonomi

- Høyere vekst både for våre tradisjonelle handelspartnere og i framvoksende økonomier. Global vekst nær 4 % i 2018
- Oljeprisen har tatt seg mye opp. Også andre råvarepriser øker
- Konjunkturomslag i Norge for om lag et år siden
- Oljeinvesteringene snur og økt internasjonal vekst drar opp veksten i norsk industri framover
- Høyere sysselsettingsvekst og ledigheten fortsetter å falle litt

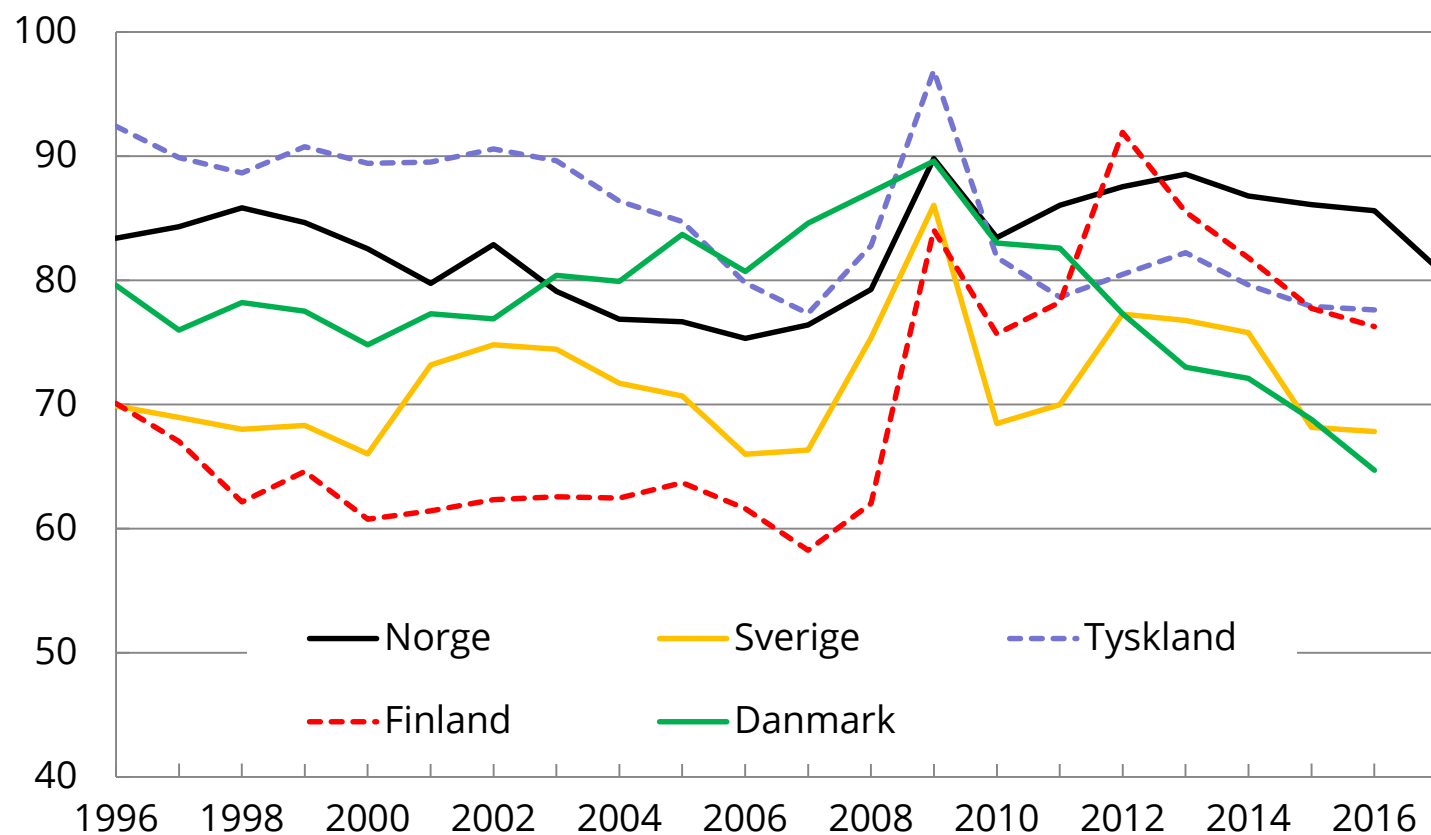

Utviklingen i konkurranseevnen

- Lønnskostnadsandel i industrien er nå litt under historisk gjennomsnitt historisk sett. Fall siden 2013
- Timelønnskostnader er relativt høye. Mye svakere kronekurs ga en stor nedgang i 2015 og også i 2016. Foreløpige anslag for 2017 viser derimot en liten økning igjen
- Relativ produktivitet i industrien har falt, men foreløpige tall viser høy produktivitetsvekst i norsk industri i 2017

Lønnskostnadsandelen i industrien litt under historisk gjennomsnittsnivå

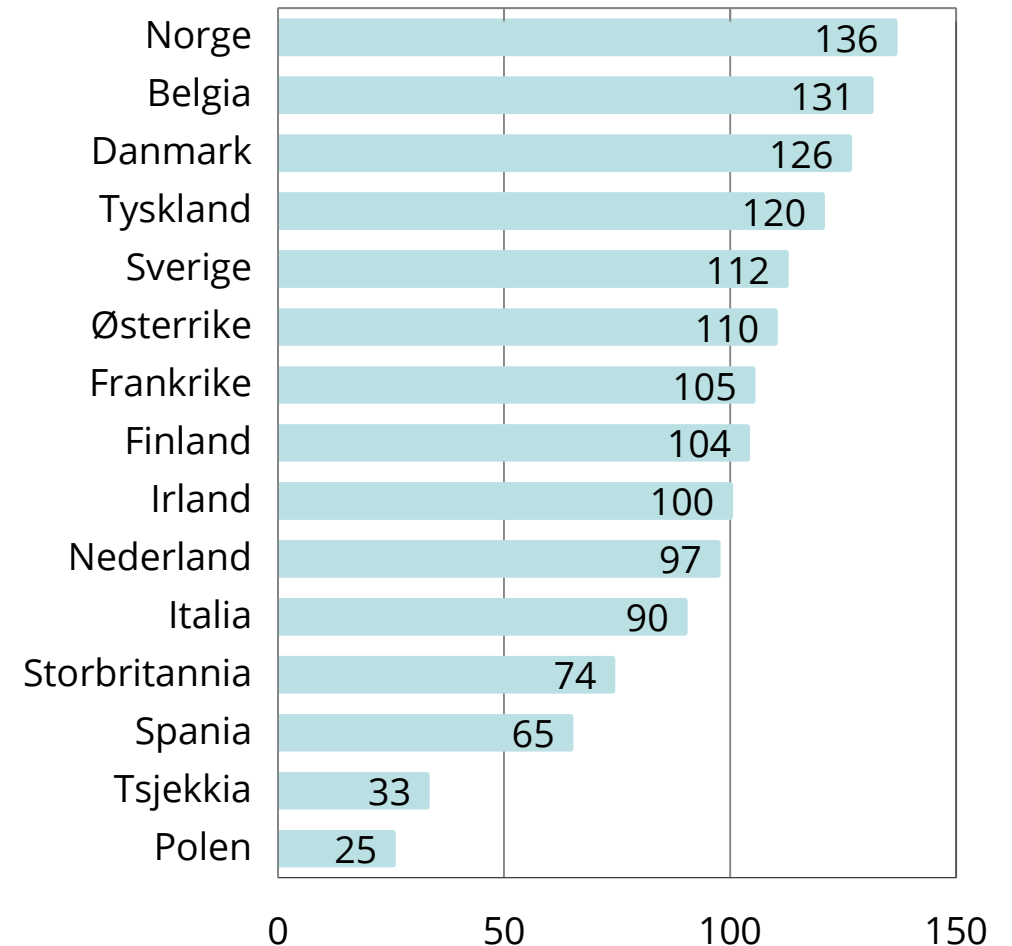
Hovedkursen: lønnsdannelsen i industrien skal bidra til stabil lønnskostnadsandel på lang sikt

Konkurransesevnen – nivået på timelønnskostnadene fortsatt høyt

- Gjennomsnittlig timelønnskostnad i industrien var 36 prosent høyere i Norge enn hos handelspartnerne ifølge foreløpige anslag for 2017
- Økt fra 34 prosent i 2016. Var 57 prosent høyere enn handelspartnernes i 2011-2013
- Nedgangen skyldes svakere krone
- Nominell lønnskostnadsvekst i Norge nær handelspartnernes i 2016 og 2017

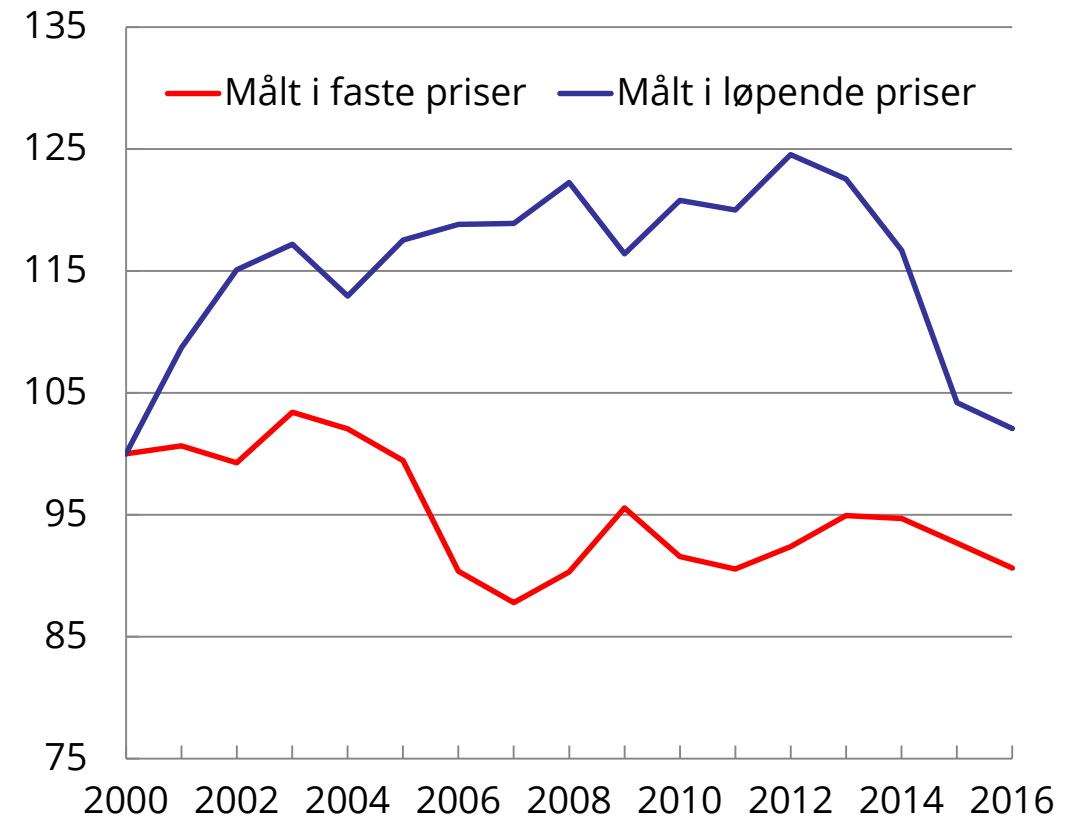
Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til handelspartnerne i EU i felles valuta i 2017. Handelspartnerne = 100.

Konkurransesevnen - produktivitet

- Arbeidsproduktiviteten i norsk industri har falt i forhold til handelspartnere til 2016
- Høyere prisvekst på norske produkter har ikke bidratt til en bytteforholdsgevinst etter 2012/13
- Ikke lett å skille mellom volum og pris i slike beregninger
- Mulig 2017 er mer gunstig..

Bruttoprodukt per timeverk i norsk industri i forhold til bruttoprodukt per sysselsatt i industrien hos handelspartnerne. Faste priser og løpende priser i felles valuta. Indeks 2000 = 100

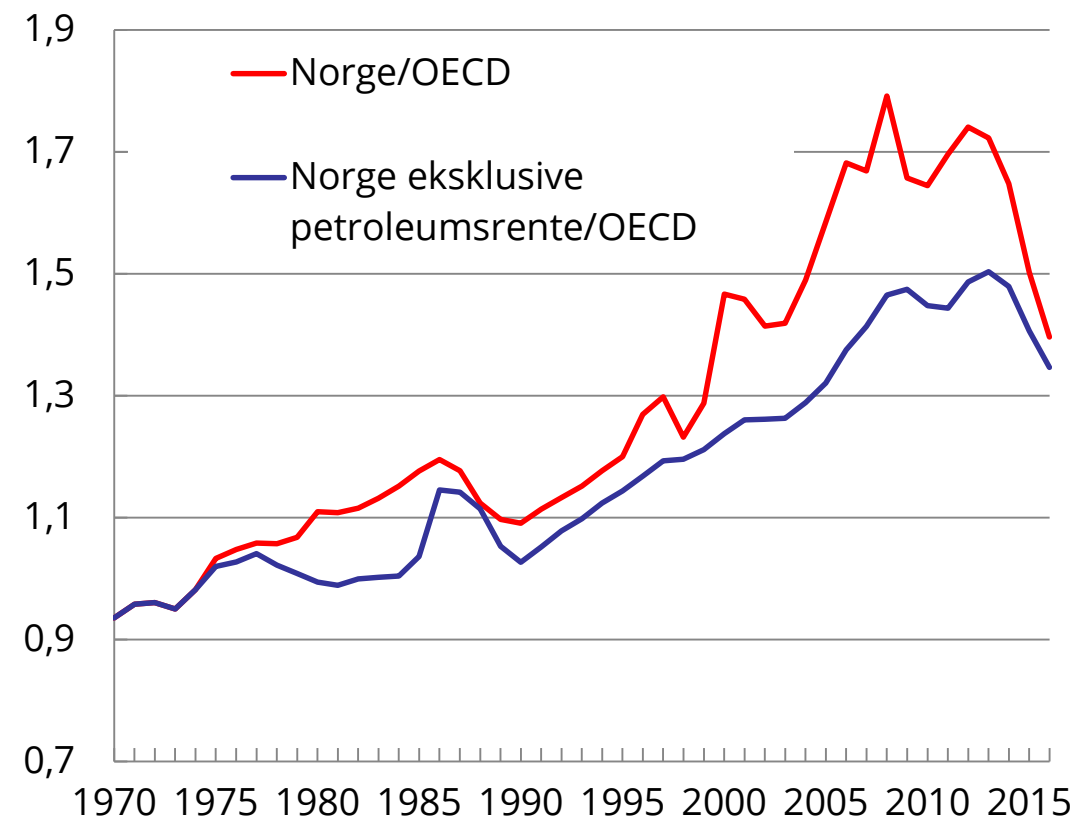

Fortsatt høyt inntektsnivå i Norge.

Lav oljepris har gitt stort fall etter 2013

- BNP per capita regnet i kjøpekraftjusterte priser har økt mye i Norge i forhold til OECD-snittet, men har falt med lavere oljepriser
- Selv uten ekstrainntekter fra petroleumsvirksomheten har relative inntekter stått nesten stille siden 2009
- Høyere oljepris og vekst i Norge har antakelig snudd tallene til oppgang i 2017

BNP per innbygger i Norge (i KKP) og BNP i Norge eksklusive petroleumsrente (i KKP og med 4 % realavkastning) relativt til OECD-snittet

Hovedpunkter i foreløpig rapport for 2018

- Lønnsvekst i 2017 nær 2 ½ %
- KPI-vekst på 1,8 % ga klar reallønnsvekst for de fleste i 2017 mot fall året før
- Tendenser til litt jevnere fordeling av lønn siden 2015
- Timelønnskostnader høye, lønnskostnadsandel i industrien litt under historisk nivå siste 10-20 år
- Lønnsoverhenget til 2018 om lag som til 2017
- TBU anslår KPI-veksten til om lag 2% fra 2017 til 2018
- Moderat konjunkturoppgang både internasjonalt og i Norge

Hovedpunkter i foreløpig 2017- rapport

- Lav lønnsvekst i 2016
 - 2-2,5 prosent nominell lønnsvekst
 - 3,6 prosent KPI-vekst førte til lavere reallønn
 - Aggregerte tall preges av struktureffekter
- Lønnsoverhenget til 2017 varierer rundt 1 prosent i forhandlingsområdene – litt lavere enn til 2015
- Utvalget anslår en vekst i konsumprisene fra 2016 til 2017 på om lag 2 prosent. Sterkere krone gir lavere inflasjon sml. med 2016. Antar ingen store bidrag fra energipriser i 2017
- Høyt nivå på timelønnskostnader for industrien, men stor reduksjon siden i 2013 takket være fallet i kronekursen
- Makroøkonomiske utsikter
 - Svak, men høyere vekst i norsk økonomi og fortsatt høy ledighet
 - Svak, men høyere vekst også internasjonalt

Struktureffekter

- Anta en bedrift har 4 ansatte; 2 tjener 300' og 2 tjener 500' i 2015. Gjennomsnittslønn 400'
- I 2016 blir en av de høytlønte sagt opp, mens de tre gjenværende alle får 2 % lønnsvekst. Hva blir gjennomsnittslønna i 2016?
- $(2 \times 300 + 500) \times 1,02 / 3 = 374$. Nedgang.
- Gjennomsnittlig lønnsvekst blir -6,5 % til tross for identiske ansatte øker lønna med 2 %.
- Hvis en ny ansatt med lav lønn ansettes; snittlønn -3%
- Slike struktureffekter ser vi tydelig i industri og i hotell og restaurant.